

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1920.

Andra kammaren.

Nr 7.

Tisdagen den 20 januari.

Kl. 3 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr vice tal-
mannen.

§ 1.

Justerades protokollen för den 13 och den 14 innevarande ja-
nuari.

§ 2.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande
propositioner; och hänvisades därvid

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 12, med förslag till
lag om ändrad lydelse av §§ 54 och 56 i förordningen om kommunal-
styrelse i stad den 21 mars 1862;

till bevillningsutskottet propositionen, nr 13, med förslag till för-
ordning om ändrad lydelse av § 1 mom. 2 i förordningen den 6 au-
gusti 1894 angående mantalsskrivning;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 14, med förslag
till lag om ändrad lydelse av 1 § utsökningslagen;

till statsutskottet propositionerna:

nr 16, angående bestridande av kostnader för utredning rörande
frågan om förbättrade sjöfartsförbindelser med England;

nr 17, angående bemyndigande för byggnadskommissionen för
dubbelspåret Rönninge—Ström att utbetala ersättning för viss skada;
och

nr 18, angående överlåtelse av den gamla järnvägsbron över Äng-
ermanälven vid Forsmo;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 19, angående upplåtelse
av viss statens järnvägar tillhörig mark vid Tullinge hållplats m. m.;

Andra kammarens protokoll 1920. Nr 7.

till statsutskottet propositionen, nr 20, angående medgivande för landskanslisten K. H. Schöning att komma i åtnjutande av de från och med år 1918 fastställda avlöningsförmåner för landsstaten;

till bankoutskottet propositionen, nr 21, angående årligt understöd åt förra städerskan Hilma Regina Andersson;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 26, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 mars 1900 angående förbud mot försäljning inom riket av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår; samt

till bankoutskottet propositionen, nr 28, angående anstånd med erläggande av ränta och annuitet å statslån för järnvägsanläggning mellan Gånghester och Ulricehamn.

§ 3.

Vidare föredrogs var efter annan de på kammarens bord ligande motionerna; och remitterades därvid

till statsutskottet motionen nr 53, av herrar *Nilsson* i Antnäs och *Bergström* i Högsön;

till tillfälligt utskott motionen nr 54, av herr *Welin*;

till statsutskottet motionerna nr 55 och 56, av herr *Hage m. fl.*; samt

till tillfälligt utskott motionen nr 57, av herr *Hage*.

§ 4.

Härefter föredrogs och hänvisades till bankoutskottet riksdagens år 1919 församlade revisorers berättelse angående riksbanken.

§ 5.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Andersson* i Igelboda, nr 58, om sådan ändring i förordningen om landsting, att stad må under viss förutsättning kunna förenas med domsaga till en valkrets;

herr *Edberg*, nr 59, om ändrad lydelse av § 16 första stycket i förordningen om kommunalstyrelse på landet;

herr *Granath m. fl.*, nr 60, om anslag till uppuddring och utbyggnad av vissa fiskehamnar i Norrland och Uppsala län;

herrar *Carlsson* i Solberga och *Svensson* i Betingetorp, nr 61, om anslag till anläggning av nya samt förbättring och omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar;

herr *Hamrin m. fl.*, nr 62, om förhöjt statsbidrag till det frivilliga sjukkasheväsendet;

herr *Bäckström*, nr 63, om förhöjt anslag till undervisning i slöjd vid kommunala mellanskolor;

herr *Röing m. fl.*, nr 64, om anslag till fortsättande av arbetet med uppförande av ett centralposthus i Göteborg;

herrar *Engberg* och *Sköld*, nr 65, om frihet för Samfundet De Nio från skattskyldighet för fonden Lotten von Kræmers stiftelse och därifrån inflytande medel;

herr *Lithander m. fl.*, nr 66, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående en provisorisk förhöjning med stöd av förordningen den 16 juli 1919 av nu gällande tullsatser;

herr *Lithander*, nr 67, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ett omedelbart utnämmande av ersättningssakkunnige för överprövning av ärenden rörande genom den nya rusdryckslagstiftningens genomförande betingad ersättning;

herr *Hederstierna*, nr 68, om årligt understöd åt e. o. lokomotiv-reparatören Carl Emil Åkerlunds änka Johanna Vilhelmina Åkerlund, född Hjortsberg;

herrar *Andersson* i Igelboda och *Söderberg*, nr 69, om förhöjt årligt understöd åt förre arbetaren vid ammunitionsfabriken å Marieberg Carl Henrik Hemming;

herr *Isaksson*, nr 70, om förhöjt årligt understöd åt fiskaren Olof Johan Johanssons änka och minderårige son;

herrar *Leo* och *Magnusson* i Tumhult, nr 71, om årligt understöd åt e. o. stationskarlen Per Olsson Lundins änka Nilla Lundin;

herr *Johansson* i Sollefteå, nr 72, om pension åt förre landstörmsförrådsförvaltaren Wilhelm Magnus Ström;

herr *Molin* i Aspa, nr 73 om pension åt folkskolläraren Anders Erik Erikssons änka Anna Kristina Eriksson, född Andersdotter;

herr *Borggren*, nr 74, om årligt understöd åt serganten Olof Hjalmar Severin Dahlners änka och minderåriga barn;

herr *Bäcklund m. fl.*, nr 75, om förbättrade avlöningsförmåner m. m. för vaktmästarna vid riksbanken;

herrar *Andersson* i Igelboda och *Hagman*, nr 76, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av ett större antal laga fardagar;

herr *Torgén*:

nr 77, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående kommunernas frigörande från fjärdingsmannabestyret;

nr 78, angående viss ändring i lagen om avbetalningsköp;

nr 79, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående lagstiftning om skyldighet för den, som med begagnande av sin ekonomiskt eller so-

cialt överlägsna ställning medvetet tredskas att i rätt tid fullgöra sina förpliktelser, att till den berättigade utgiva ett effektivt skadestånd; och

nr 80, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i gällande bestämmelser rörande försäljning av ecklesiastik boställsjord i syfte att bereda större möjligheter för dylik jords upplåtande till egna hem;

herr *Magnusson* i Skövde, nr 81, om viss ändring i lagen om enskilda vägar på landet;

herrar *Welin* och *Bengtsson* i Norup, nr 82, om förhöjt understöd åt lantmannaskolor;

herrar *Månsson* i Backa och *Edberg*, nr 83, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anordnande av försöksjordbruk m. m.;

herr *Anderson* i Knapasjö, nr 84, om viss ändring i kungörelsen den 27 juni 1919 angående bestämmelser för tilläggsbidrag till med statsbidrag från norrländska avdikningsanslaget understödda företag;

herr *Torgén*, nr 85, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning i visst syfte rörande s. k. socken- eller distriktmagasinsfonder;

herrar *Henrikson* och *Lithander*, nr 86, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående inrättande av ett statsobligationslotteri eller annat under statens kontroll ställt penninglotteri;

herr *Bergström* i Bäckland, nr 87, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande genom lån av hjälp åt behövande jordbrukare-änkor att behålla jordbruken;

herr *Welin*, nr 88, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vidtagande av åtgärder i visst syfte i fråga om den svenska Finnmarken;

herr *Welin m. fl.*, nr 89, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av anslag utav statsmedel till svensk biblioteksverksamhet i utlandet;

herr *Viklund* i Oviken, nr 90, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående byggande av en statsbana från Svenstavik till Mattmar eller annan punkt å den Jämtländska tvärbanan; samt

herr *Torgén*, nr 91, angående medgivande att för vadhållning vid tästtävlingar använda s. k. totalisator.

Samtliga dessa motioner bordlades på begäran.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att riksdagsman Lars Gustaf Larsson, som lider av blåskatarr, på grund av sin sjukdom tills vidare är oförmögen bevista riksdagens sammanträden, intygas

Stockholm den 17 januari 1920.

R. Grönquist,
legit. läkare.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>Engberg</i>	under 5 dagar fr. o. m. den 21 jan.,	
»	<i>Sjölander</i>	» 8 » » » 21 »	
»	<i>Hamrin</i>	» 5 » » » 21 »	
»	<i>Branting</i>	» 5 » » » 21 »	
»	<i>Granath</i>	» 6 » » » 21 »	
»	<i>Lundén</i>	» 8 » » » 21 »	
»	<i>Lithander</i>	» 14 » » » 26 »	
»	<i>Lövgren</i> i Nyborg	» 14 » » » 21 »	och
»	<i>Jonsson</i> i Källerräng	» 5 » » » 22 »	

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,23 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 21 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades prottokollet för den 15 innevarande januari.

§ 2.

Herr statsrådet *Thorsson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 22, med förslag till förordning om uppskattning av mark i och för framdeles skeende taxering till jordvärde- eller jordräntestegringskatt m. m.; och

nr 23, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 5 §. 25 § 2 mom., 32 § 1 mom. samt 35 § i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maldrycker.

Dessa propositioner blevo på begäran bordlagda.

§ 3.

I enlighet med därom den 16 i denna månad fattat beslut skulle nu företagas val av tio ledamöter och tio suppleanter i vart och ett av de fem tillfälliga utskott, kammaren beslutit tillsätta; och anställdes först val av ledamöter i första tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 148 godkända valsedlar, samtliga med parti-beteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan-nämnda personer i följande ordning:

- herr *Berglund*,
- » *Welin*,
- » *Berggren*,
- » *Ahrberg*,
- » *Johanson* i Huskvarna,

herr *Jungnell*,
 » *Johanson* i Rimforsa,
 » *Westman*,
 » *Eldin* och
 » *Larsson* i Ängerbäck.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 4.

Härefter företogs val av ledamöter i andra tillfälliga utskottet. Därvid avlämnades 103 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Sjögren*,
 » *Isaksson*,
 » *Moberger*,
 » *Fast*,
 » *Larsson* i Kroken.
 » *Ander*,
 » *Hedvall*,
 » *Svedberg*,
 » *Hellberg* och
 » *Schill*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 5.

Vidare företogs val av ledamöter i tredje tillfälliga utskottet. Därvid avlämnades 77 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Eriksson* i Stockholm,
 » *Nylander*,
 » *Johansson* i Olstorp,
 » *Vahlstedt*,
 » *Johansson* i Brånalt,
 » *Olsson* i Mora,
 » *Werner*,
 » *Edberg*,
 » *Granath* och
 » *Karlsson* i Surte.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 6.

Vid nu anställt val av ledamöter i fjärde tillfälliga utskottet avlämnades 82 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Sjölander*,
 » *Sundling*,
 » *Carlström*,
 » *Karlsson* i Vätö,
 » *Svensson* i Långelanda,
 » *Johansson* i Hässlås,
 » *Hansson* i Rättvik,
 » *Ryberg*,
 » *Karlsson* i Stockholm och
 » *Bergström* i Bäckland.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 7.

Härpå företogs val av ledamöter i femte tillfälliga utskottet. Därvid avlämnades 93 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Ljungberg*,
 » *Bengtsson* i Kullen,
 » *Molin* i Aspa,
 » *Sjöström*,
 » *Hedlund*,
 » *Holmner*,
 » *Svanberg*,
 » *Swartling*,
 » *Alvin* och
 » *Gustafsson* i Vimmerby.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 8.

Anställdes val av suppleanter i första tillfälliga utskottet. Därvid avlämnades 73 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Anderson* i Linköping,
 » *Jonsson* i Källeräng,

herr *Olsson* i Labbemåla,
 » *Skagerberg*,
 » *Bergström* i Högsön,
 » *Bergström* i Bäckland,
 » *Hansson* i Sölvesborg,
 » *Eriksson* i Ökna,
 » *Sjölander* och
 » *Karlsson* i Surte.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 9.

Härefter företogs val av suppleanter i andra tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 55 godkända valsedlar, samtliga med parti-beteckningen »Gemensam lista», och upptagande namnen på nedan-nämnda personer i följande ordning:

herr *Andersson* i Höör,
 » *Andersson* i Eliantorp,
 » *Lundén*,
 » *Lantz*,
 » *Johanson* i Hallagården,
 » *Jungnell*,
 » *Sjöström*,
 » *Sundling*,
 » *Andersson* i Stockholm och
 » *Johansson* i Hässlås.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 10.

Vidare företogs val av suppleanter i tredje tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 46 godkända valsedlar, samtliga med parti-beteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan-nämnda personer i följande ordning:

herr *Lagerkvist*,
 » *Bergström* i Högsön,
 » *Alexandersson*,
 » *Björk* i Tryde,
 » *Olsson* i Golvvasta,
 » *Larsson* i Ångebäck,
 » *Viklund* i Oviken,
 » *Corneliusson*,

herr *Fast* och
» *Molin* i Aspa.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 11.

Vid nu anställt val av suppleanter i fjärde tillfälliga utskottet avlämnades 46 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Ericsson* i Malmö,
» *Månsson* i Backa,
» *Johansson* i Olstorp,
» *Edsbäcker*,
» *Brännström*,
» *Schill*,
» *Hellberg*,
» *Lidström*,
» *Ljungkvist* och
» *Olsson* i Mora.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 12.

Slutligen anställdes val av suppleanter i femte tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 41 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Smedberg*,
» *Lidström*,
» *Alexandersson*,
» *Andersson* i Falkenberg,
» *Månsson* i Erlandsro,
» *Carlström*,
» *Jansson* i Ljusterö,
» *Edberg*,
» *Andersson* i Igelboda och
» *Ander*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående tio paragrafer omförmälda valen.

§ 14.

Föredrogos var för sig följande å kammarens bord vilande motioner; och hänvisades därvid

till konstitutionsutskottet motionerna:

nr 58, av herr *Andersson* i Igelboda; och
nr 59, av herr *Edberg*;

till statsutskottet motionerna:

nr 60, av herr *Granath m. fl.*;
nr 61, av herrar *Carlsson* i Solberga och *Svensson* i Betingetorp.
nr 62, av herr *Hamrin m. fl.*;
nr 63, av herr *Bäckström*; och
nr 64, av herr *Röing m. fl.*; samt

till bevillningsutskottet motionen nr 65, av herrar *Engberg* och *Sköld*.

Vid härfpå skedd föredragning av herr *Lithanders m. fl.* motion, nr 66, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående en provisorisk förhöjning med stöd av förordningen den 16 juli 1919 av nu gällande tullsatser begärdes ordet av

Ang. återtagande av en motion.

Herr *Lithander*, som yttrade: Å egna och mina medmotionärens vägnar anhåller jag att få återtaga denna motion för att senare i dag åter inlämna densamma med en mindre redaktionell förändring.

Denna anhållan bifölls av kammaren.

Vidare föredrogos övriga på bordet liggande motioner; och remitterades därvid

till bevillningsutskottet motionen nr 67, av herr *Lithander*;

till bankoutskottet motionerna:

nr 68, av herr *Hederstierna*;
nr 69, av herrar *Andersson* i Igelboda och *Söderberg*;
nr 70, av herr *Isaksson*;
nr 71, av herrar *Leo* och *Magnusson* i Tumhult;
nr 72, av herr *Johansson* i Sollefteå;
nr 73, av herr *Molin* i Aspa;
nr 74, av herr *Borggren*; och
nr 75, av herr *Bäcklund m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 76, av herrar *Andersson* i Igelboda och *Hagman*; samt
nr 77—80, av herr *Torgén*;

till jordbruksutskottet motionerna:

- nr 81, av herr *Magnusson* i Skövde;
- nr 82, av herrar *Welin* och *Bengtsson* i Norup;
- nr 83, av herrar *Månsson* i Backa och *Edberg*;
- nr 84, av herr *Anderson* i Knapasjö; och
- nr 85, av herr *Torgén*; samt

till tillfälligt utskott motionerna:

- nr 86, av herrar *Henrikson* och *Lithander*;
- nr 87 av herr *Bergström* i Bäckland;
- nr 88, av herr *Welin*;
- nr 89, av herr *Welin m. fl.*;
- nr 90, av herr *Viklund* i Öviken; och
- nr 91, av herr *Torgén*.

§ 15.

Herr talmannen tillkännagav, att han låtit uppgöra förslag till fördelning av de motioner, som hänvisats till behandling av tillfälligt utskott; och var detta förslag, som nu upplästes, så lydande:

Förslag till fördelning av de inom andra kammaren väckta motioner, vilka blivit hänvisade till behandling av tillfälligt utskott.

Till behandling av första tillfälliga utskottet torde få överlämnas motioner av:

herr *Engberg*, nr 33, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående viss ändring i gällande universitetsstatuter;

herr *Lövgren* i Nyborg, nr 39, om anordnande av statsunderstödda bibliotek å svenska handelsfartyg;

herr *Welin*, nr 54, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utfärdande av viss föreskrift i fråga om tillsättande av folkskolinspektörer;

herr *Hage*, nr 57, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av ett reformerat stavningssätt;

herr *Welin*, nr 88, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vidtagande av åtgärder i visst syfte i fråga om den svenska Finnmarken;

herr *Welin m. fl.*, nr 89, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av anslag utav statsmedel till svensk biblioteksverksamhet i utlandet.

Till andra tillfälliga utskottet torde få överlämnas motioner av:

herr *Sommelius*, nr 5, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående restauration av Leckö slott;

herrar *Henrikson* och *Lithander*, nr 86, om skrivelse till Kungl.

Maj:t angående inrättande av ett statsobligationslotteri eller annat under statens kontroll ställt penninglotteri;

herr *Torgén*, nr 91, angående medgivande att för vadhallning vid hästtävlingar använda s. k. totalisator.

Till *tredje tillfälliga utskottet* torde få överlämnas motioner av:

herr *Sommelius*, nr 4, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående insättande av en svensk ångfärja i trafik mellan Hälsingborg och Hälsingör;

herr *Viklund* i Oviken, nr 90, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående byggande av en statsbana från Svenstavik till Mattmar eller annan punkt å den Jämtländska tvärbanan.

Till *fjärde tillfälliga utskottet* torde få överlämnas motioner av:

herr *Anderson* i Knapasjö, nr 17, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av statsbidrag för uppförande av allmänna samlingslokaler;

herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.*, nr 48, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående möjliggörande i vidsträcktare omfattning av den ekklesiastika jordens styckning och upplåtande för nybildning av mindre jordbruk;

herr *Bergström* i Bäckland, nr 87, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande genom lån av hjälp åt behövande jordbrukare-änkor att behålla jordbruken.

Till *femte tillfälliga utskottet* torde få överlämnas motioner av:

herr *Olsson* i Kullenbergstorp, *m. fl.*, nr 1, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vidtagande av vissa åtgärder för en mera ingående granskning av statskommissionernas förvaltning m. m.;

herr *Vennerström m. fl.*, nr 18, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående verkställande av en ingående granskning utav kristidskommissionernas förvaltning; och

herr *Lovén*, nr 51, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åstadkommande på landsbygden av goda sång- och musikprestationer med ringa eller ingen entréavgift.

Förslaget blev av kammaren godkänt.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet *Thorsson*, som yttrade: Herr talman! Vid remiss av dessa många motioner till de tillfälliga utskotten anhåller jag vördsamt att få framföra till beaktande några synpunkter i fråga om riksdagsarbetets bedrivande. För varje år, som går, blir arbetet inom riksdagen allt inten-

sivare, och det visar en bestämd tendens att hopa sig till slutet av riksdagen, då alla utskottsutlåtanden och icke minst de tillfälliga utskottens tävla om plats på föredragningslistan. Detta är naturligtvis beroende på det arbetssätt, som man tillägnat sig inom utskotten. Förr, innan de tillfälliga utskotten hade sekreterare, ålåg det utskottens ledamöter att själva bereda ärendena, att utarbeta utlåtandena och framlägga dem för riksdagen. Sedan tillskapades sekreterarebefattningar i utskotten för att underlätta deras dittills ganska maktpåliggande uppdrag, men märkvärdigt nog förde sekreterareinstitutionen med sig, att utskottsarbetet omplacerades och förlades ute i respektive ämbetsverk. Detta förrycker arbetet i ämbetsverken på mycket betänkligt sätt, och hela statsmaskineriet blir beroende därav.

Det klagas jämt över den tilltagande ökningen av ämbetsmännens antal. Vill man emellertid förekomma denna ökning, då får man också tillse att icke verken påbörjas sådant arbete som borde utföras på andra ställen. Sedan jag kom till den plats, jag nu bekläder, har jag ofta haft besök av cheferna för de verk, som sortera under mitt departement, varvid alla varit djupt bekymrade över, att arbetet tilltagit i så stor omfattning inom respektiva verk. Sålunda har exempelvis kammarrätten en arbetsbalans i närvarande stund på omkring 10,000 oavgjorda mål. Vidare har statskontorets chef nödgats vända sig till mig personligen med anhållan om min medverkan till att man icke från departementen skulle remittera till statskontoret i samma utsträckning, som en tid skett, då det gällde sådana ärenden, om vilka meningarna icke kunde vara delade, och han anförde som skäl för denna begäran om minskning av remissernas antal den ständigt tilltagande arbetsbördan. Samma är förhållandet med socialstyrelsen; därifrån har man visserligen icke vänt sig till mig, men jag vet att dess arbetsbörda är omfattande.

Det är under sådana förhållanden naturligtvis ytterst betänkligt, om riksdagen börjar överflytta en avsevärd del av sitt utredningsarbete, för att icke säga hela detta arbete, direkt till ämbetsverken. Verken måste för detta arbete taga i anspråk de mest kvalificerade arbetskrafterna, varigenom deras egentliga arbete förryckes. Denna anordning verkar, synes det mig, också försenande på riksdagens arbete, därigenom att man får in utlåtandena för sent; man litar på att, sedan man skickat handlingarna till ämbetsverket, så är saken klar. Riktigare vore enligt min uppfattning att gå så till väga, att, när man får in motionerna till utskotten, man delade upp motionerna, liksom skedde i den gamla goda tiden, och vederbörande ledamöter finge sig ålagt en arbetsprestation att utföra. Därigenom bleve man av omständigheternas tryck tvungen att närmare tränga in i ett ärende, och det skolades en del goda krafter i riksdagen, som vi naturligtvis behöva i fortsättningen lika väl som vi behövt det förr.

Ur synpunkten av själva arbetsresultatet tror jag också det skulle vara till fördel, om man kunde minska remissernas antal till ämbetsverken. Ur synpunkten av att det är riksdagens uppfattning, som

skall återspeglas i de uttalanden som göras i riksdagens skrivelser, är det enligt min mening nyttigt och nödigt, att ärendenas beredning sker i riksdagen, i stället för att man låter den försiggå i ämbetsverken.

Annars är ju faran den, att ämbetsverken, redan innan ärendena hunnit komma in till riksdagens första prövning, satt sin prägel på deras innebörd, och då ärendena sedan i utskotten fått tillstyrkande, är det all anledning antaga, att de också skola gå igenom i riksdagen. Det blir på det sättet ämbetsverken, som sätta sin prägel på lagstiftningen; men detta är riksdagens egen skull, när den inför sådana arbetsmetoder.

Jag ber därför, för arbetets gång i ämbetsverken och för ärendenas behandling i övrigt, att på det värdsammaste få anhålla, att man ville inskränka remisserna från de tillfälliga utskotten till det allra oundgängligaste och därigenom ge litet bättre arbetsro eller arbetsmöjlighet uti departementen. Det ligger ju så med arbetet, att Kungl. Maj:t enligt den nya författningen är skyldig att före den 20 mars ha inlämnat de propositioner, som anses böra behandlas under lagtima riksdagen. Det är ju klart, att förberedelsen till propositionerna måste gå före besvarandet av remisserna av vissa motioner. Sålunda kunna ämbetsverken icke ta i tu med utredningen av remitterade motioner förrän efter den 20 mars. Om det över huvud taget skall bli ordning i arbetet och det skall bli möjligt att tänka på införandet av ett nytt budgetsår, så måste alla arbeten i riksdagen läggas så, att efter den 20 mars skola skrivelserna angående riksdagsbesluten dugga någorlunda jämnt in till Kungl. Maj:t för att därifrån i samma ordning befordras ut till verk och myndigheter, detta för att förekomma att inte, när riksdagen slutar i juni månad, det ligger en oerhörd massa arbete, som då en tid måste utföras i departementen. Detta expeditjonsarbete hinner med knapp nöd avslutas förrän de varma dagarna komma och tjänstemännen kräva att erhålla dem tillkommande semesterledighet. När vi så komma fram till hösten, ligger en massa ärenden hopade, som skola förberedas till nästa riksdag. Sålunda vore det ur alla synpunkter gagneligt, om remisserna kunde inskränkas.

Jag har, herr talman, känt mig skyldig säga dessa ord dels som gammal riksdagsman och dels med ledning av de erfarenheter jag haft under dessa två år, som jag varit i tillfälle att se, hur samhällsmaskineriet fungerar. Det är min livliga övertygelse, att det icke finnes någon möjlighet att inskränka arbetspersonalen inom ämbetsverken eller ens begränsa den till dess nuvarande antal, om vi skola fortsätta en riksdag till såsom vi gjort särskilt under föregående riksdag.

Vidare anförde:

Herr S o m m e l i u s: Jag ber att få uttala min stora tacksamhet för herr statsrådets ingripande i denna viktiga fråga. Den står i ofantligt nära sammanhang med den förlängning av riksdagstiden.

som de senare åren varit vanlig. Det är alldeles klart, vilket jag flera gånger påpekat, att det icke, såsom man i allmänhet föreställer sig, är det myckna pratandet i riksdagen, som förlänger riksdagstiden. Hur mycket det talas här, skall dock varje föredragningslista slutbehandlas, och debatterna i kamrarna bidra icke väsentligt till ökande av den tid, då riksdagen är samlad. Anledningen till förlängningen av riksdagsarbetet är just, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet framhållit, de tillfälliga utskottens arbete och den långa tid, som åtgår, för att utskotten skola bli färdiga med sina utredningar. Om man ser på utskottens betänkanden, skall man finna, att dessa oftast ha stor omfattning, hur väl man än silar ut kvintessensen på ibland endast en halv sida. De tillfälliga utskotten ha vanligen icke flera än tio, tolv eller kanske i något fall femton ärenden att behandla. Att dessa ändå icke hinna komma fram förrän i riksdagens sista timme, beror, som herr statsrådet framhållit, på alla de utredningar, som utskotten kasta på ämbetsmyndigheter och förorsaka oreda i deras arbetssätt. Det är för övrigt icke nog med att utskotten låta andra utföra sitt arbete, utan det bedrivs inom dem en föreläsningsverksamhet, som också för alla personer, vilka anmodas att hålla föredrag i den eller den frågan, tar mycken tid i anspråk, alldenstund de få nedlägga särskilt arbete på studium av de frågor, som skola utredas.

Jag har intet mera att anföra annat än att påpeka, att de tillfälliga utskottens arbetssätt är särskilt ägnat att förlänga riksdagstiden, att betunga ämbetsmännens arbete och i allmänhet befria vederbörande utskott från den arbetsbörda, som påvilar dem.

Herr Sköld: Jag skall icke gå in på vare sig den fråga, som herr statsrådet framkastade, eller de tillfälliga utskottens arbetsmetoder, men jag kan icke underlåta att säga ett ord gent emot herr Sommelius, som gjorde gällande, att det är de tillfälliga utskotten, vilka förlänga riksdagsarbetet. Så vitt jag kan erinra mig, ha under de två lagtima riksdagar, jag varit ledamot av denna kammare, i allmänhet de tillfälliga utskotten expedierat sina utlåtanden till kammaren före den 10 maj, alltså före den dag, då riksdagen grundlagsenligt skall åtskiljas. Det är således icke de tillfälliga utskotten, som förlänga riksdagsarbetet, utan de ständiga, framför allt stats- och bevillningsutskotten.

Herr Lithander: Jag är herr statsrådet mycket tacksam för den erinran, som gjordes, och jag vill också livligt hoppas, att utskotten skola beakta densamma. Det må även tillåtas mig att i anledning av erfarenheterna från förra året, då vi efter den ordinarie propositionstidens slut fingo så många framställningar från regeringen, uttala en förhoppning, att vi i år skola om möjligt få dem före den tiden, så att det goda syfte, som herr statsrådet här framhållit, även i det fallet skall kunna förverkligas och att vi skola kunna inrikta arbetet från början på att avsluta denna riksdag om möjligt före den lagstadgade fyramånaderstidens slut.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Thorsson: Herr talman! I anledning av herr Lithanders yttrande, ber jag få säga, att under de två år jag varit med att förbereda ärendena inom regeringen, har det varit alldeles särskilda svårigheter, ty vi ha haft urtima riksdagar båda åren på hösten, och dessa urtima riksdagar ha inverkat på det förberedande arbetet till ordinarie riksdagarna. Det är klart, att vi skola från vår sida göra allt vad göras kan för att icke för våra angelägenheter riksdagens arbete skall tillbakaskjutas eller fördröjas.

Jag vill också säga ett par ord med anledning av herr Skölds yttrande om att de sista utlåtandena från de tillfälliga utskotten inkommit på kammarens bord senast den 10 maj. Ja, det kan mycket väl låta sig försvaras, när detta utlåtande innebär slutbehandlingen av ett ärende, men som herrarna veta, är ärendenas behandling i de tillfälliga utskotten sådan, att om en kammare bifaller ett förslag från ett tillfälligt utskott, så skall medkammaren också ha rätt att behandla detsamma, det ligger då uti själva denna konstitutionella ordning en plikt för det tillfälliga utskott inom den kammare, som förhandsbehandlar ett sådant ärende, att göra detta i så god tid, att den andra kammaren också hinner att handlägga ärendet.

§ 16.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Edberg*, nr 92, om ändrad lydelse av 12 § första stycket i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd;

herr *Hedvall m. fl.*, nr 93, om införande av proportionellt valsystem vid val till och inom kyrkofullmäktige i Göteborg;

herr *Eliasson m. fl.*:

nr 94, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande i förordningen om kommunalstyrelse på landet av vissa ändrade bestämmelser i fråga om val av kommunalfullmäktige;

nr 95, om beredande av fortsatt giltighet tillsvidare i tillämpliga delar i fråga om val av kommunalfullmäktige åt lagen den 25 februari 1919 med vissa föreskrifter i fråga om val under våren 1919 av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän;

nr 96, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande i förordningen om landsting av vissa ändrade bestämmelser i fråga om val av landstingsmän; och

nr 97, om beredande av fortsatt giltighet tills vidare i tillämpliga delar i fråga om val av landstingsmän åt lagen den 25 februari 1919 med vissa föreskrifter i fråga om val under våren 1919 av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän;

herrar *Berglund* och *Hansson* i Rättvik, nr 98, om anslag till räntefria studielån;

herr *Nylander m. fl.*, nr 99, om upptagande av två flygingenjörer i 1921 års stat för mariningenjörkåren;

herr *Sommelius*, nr 100, om upprättande i Hälsingborg av en fackskola för kemisk industri;

herr *Söderberg*, nr 101, om ersättning åt vissa fastighetsägare i Hagalunds municipalsamhälle för skada, som tillskyndats dem genom anläggandet av en järnvägstunnel under samhället;

herr *Söderberg m. fl.*, nr 102, om statsbidrag till avlöning åt vissa lärare och lärarinnor vid av Kungl. Maj:t godkända skyddsbem;

herr *Welin*, nr 103, om ändring i det av riksdagen år 1919 fattade beslut angående ersättning till ingenjören Gideon Ericsson för lidna förluster å entreprenad för uppförande av Västgöta regementets kasernbyggnader;

herr *Borggren*, nr 104, om anslag till utförande av vissa nybyggnader m. fl. arbeten vid Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium i Barkåkra;

herr *Thore*, nr 105, om anslag till färdigställande av två motorlotskuttrar för Vrångö och Brännö lotsplatser;

herr *Lübeck*, nr 106, om anslag till en speciallärare vid tekniska högskolan i läran om kemisk-tekniska apparater;

herr *Lübeck m. fl.*:

nr 107, om anskaffande för statens räkning av ett havsisbrytarefartyg; och

nr 108, om verkställande av skyndsamt utredning rörande planmässigt ordnande av regelbunden automobiltrafik å lämpliga sträckor inom landet m. m.;

herr *Norman m. fl.*, nr 109, om avslag å Kungl. Maj:ts förslag angående inrättande av ett riksräkenskapsverk m. m.;

herr *Jungnell*:

nr 110, om förhöjt statsbidrag till avlöning av lärare och lärarinnor i slöjd i folkskola, i mindre folkskola och särskild slöjdskola; och

nr 111, om förhöjt arvode för undervisning i slöjd i fortsättningskola;

herr *Åkerlund*, nr 112, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förekommande genom ändringar, tillägg och skärpta straffbestämmelser i gällande skatteförordningar av underslev i fråga om skattebidrag;

herr *Lithander m. fl.*, nr 113, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vidtagande av snabba åtgärder för en provisorisk förhöjning av nu gällande tullsatser;

herr *Nylander m. fl.*, nr 114, om ändring i rubrikerna 689, 696 och 854 i tulltaxan;

herr *Leander m. fl.*, nr 115, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förbättrad pensionering för underofficerare jämte vederlikar, som efter uppnådd pensionsålder avgått från tjänsten före 1918;

herr *Johanson* i Gäre, nr 116, om årligt understöd åt förre sergeanten, skräddaren Ernst Julius Bruhn;

herr *Magnusson* i Tumhult *m. fl.*, nr 117, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående viss ändring i lagen om sparbanker;

herr *Åkerlund*:

nr 118, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående undvikande av vidlyftiga och dyrbara ny- och ombyggnader vid de ecklesiastiska löneboställena m. m.; och

nr 119, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående befrielse i vissa fall för pastorat från ålagd skyldighet att utföra reparationer eller ny- och ombyggnad å prästerligt löneboställe;

herr *Sandberg m. fl.*, nr 120, om vissa ändringar i lagen om skyddskoppypmpning;

herr *Alexandersson m. fl.*, nr 121, om viss ändring i lagen om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse;

herr *Runefors*, nr 122, om sådan ändring i lagen om arbetstidens begränsning, att arbetare och arbetsgivare må äga rätt att överenskomma angående arbetstidens längd;

herr *Lindman m. fl.*:

nr 123, om ändrad lydelse av 43 § andra stycket lagen om fattigvården;

nr 124, om omedelbart upphävande av lagen om arbetstidens begränsning eller inställande tills vidare av dess tillämpning; och

nr 125, om omedelbart upphävande av lagen om arbetstiden å svenska fartyg eller inställande tills vidare av dess tillämpning;

herr *Molin* i Dombäcksmark:

nr 126, angående uttagande på frivillighetens väg av viss del av de värnpliktige för utförande av allmängagneliga arbeten; och

nr 127, om anslag till utförande av ackordsarbeten utav vissa värnpliktige;

herr *Hallén*, nr 128, om vissa ändringar i gällande bestämmelser angående val av lekmannaombud vid kyrkomöte;

herr *Carlström*, nr 129, om anordnande av praktiska jordbruksförsök för utrönande av det mindre jordbrukets ekonomiska bänkraft;

herr *Lindman m. fl.*, nr 130, om överförande till täckdikningslånefonden av uppkommande överskott å dräneringsfonden m. m.;

herr *Wiklund* i Brattfors *m. fl.*, nr 131, om avslag å Kungl.

Maj:ts proposition nr 4, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 9 §§ i förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken;

herr *Eliasson m. fl.*, nr 132, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående viss ändring i gällande bestämmelser rörande underhåll in natura av allmänna vägar å landet;

herr *Brännström m. fl.*, nr 133, om bidrag av statsmedel till avlöning åt av hushållningssällskapen anställda trädgårdskonsulenter;

herr *Olsson i Ramsta m. fl.*, nr 134, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående inrättande av nya provinsialläkaredistrikt utöver de av 1916 års provinsialläkarekommitté föreslagna m. m.;

herr *Akerlund*, nr 135, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utgivande av ett kort sammandrag av huvudgrundsatserna för våra skatteförordningar;

herr *Runefors*, nr 136, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av stipendier åt skickliga hantverkslärningar;

herr *Jansson i Edsbäcken m. fl.*, nr 137, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i § 1 i lasaretsstadgan och § 1 i sjukstugustadgan; samt

herr *Lindman m. fl.*:

nr 138, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åvägabringande genom förenklade arbetsformer och minskad tjänstemannapersonal av en nedsättning i statens administrationskostnader; och

nr 139, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående verkställande av en djupgående undersökning av vårt skattesystem med hänsyn till dess ekonomiska verkningar.

Samtliga dessa motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 17.

Till bordläggning anmäldes:

riksdagens år 1919 församlade revisorerers berättelse om granskning av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor; och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark; samt

riksdagens kanslideputerades memorial, nr 1, angående antagande av tjänstemän i riksdagens kansli.

§ 18.

Justerades protokollsutdrag.

§ 19.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>Uddenberg</i>	under 6 dagar fr. o. m. den 22 jan.,	
»	<i>Andersson i Milsmaden</i>	» 6 » » » 22 »	
»	<i>Bergström i Högsön</i>	» 12 » » » 24 »	
»	<i>Magnusson i Skövde</i>	» 6 » » » 22 »	
»	<i>Sandberg</i>	» 8 » » » 24 »	
»	<i>Torgén</i>	» 7 » » » 31 »	
»	<i>Waldén</i>	» 5 » » » 24 »	
»	<i>vice talmannen</i>	» 3 » » » 22 »	
»	<i>Henrikson</i>	» 6 » » » 22 »	och
»	<i>Holmström</i>	» 10 » » » 22 »	

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12,59 e. m.

In fidem
Per Cronvall.